

At kneppe en flødebolle med en mikrofon

Christina Hagens hørespil 'Piña colada' er en hysterisk fodnote til forfatterskabet – og et effektivt møde mellem lyd, litteratur og scenekunst.

LYDKUNST

ALEXANDER VESTERLUND

Piña colada. AKTI. Tekst: Christina Hagen. Instruktør: Niels Erling. Lydszenograf: Rasmus Juncker. Mandag

Der er noget både meget hipt og en lille smule kikset over scenariet: Et sted i Kødbyen på Vesterbro i København sidder vi i en mørk hal og lytter til hørespil. Du hører rigtigt: Vi sidder og lytter til hørespil. I en mørk hal i Kødbyen. Takket være nogle idealister og ildsjæle, der får dette til at ske.

Vi henter rødvin, mens mikrofonerne sættes op. En af dem får et kondom på, idet Christina Hagens stykke 'Piña colada' skal til at begynde. Det virker lidt fjollet. Nu penetrerer den kondombeklædte mikrofon et par flødeboller, hvilket får nogle i salen til at grine.

Det er svært at forestille sig lyden uden billedet af mikrofonen, kondomet og flødebollerne, men det, vi er vidner til, skal først og fremmest fungere som lyd. Og det er mange ting, der her mødes i et spændingsfelt – ikke bare litteratur, lyd og scenekunst, men også livsenergi, der skal optages, fastfryses og dokumenteres. Hørespillet opløses kun denne ene gang, og så er det meningen, at det skal få et liv som podcast.

Det er lang tid siden, at radiodramaet kunne lægge gaderne øde og præsentere stykker af landets største forfattere, af Inger Christensen eller Leif Panduro. Og inden DR tidligere i år annoncerede, at Radiodrama, der med tiden droppede litteraturen og mere skulle ligne filmen, lukker med det nye medieforlig, ser det ikke ligefrem lyst ud for en genre, der ellers godt kunne have potentiale i en tid, hvor alle går rundt og lytter.

Radiodramaet ligger med andre ord i hænderne på nogle langt mindre aktører, en af dem er radiodramakollektivet AKTI, der i de fem år, det har eksisteret, har produceret 85 såkaldte hørespil, som alle er skrevet af samtidsforfattere, der debut-

rer inden for genren. Tidligere har forfattere som Peder Frederik Jensen, Tine Høeg og Lea Marie Løppenthin leveret stykker til AKTI, der til gengæld leverer et professionelt lyddesign og erfaring scenefolk til at instruere.

Derudover udgives dramaerne som bog af forlaget Kronstork, hvilket på alle måder er en prisværdig indsats for også at gøre dramaet relevant som en litterær genre, som noget, man kan læse.

Og noget, der virker overraskende vellykket i Christina Hagens groteske turismehorrorhørespil, er, at det både lader sig opleve som litteratur, som performance og som lydkunst. Også at det giver mening som noget, der foregår her og nu i lo-kalet.

Det skyldes ikke mindst Lene Maria Christensen, der er perfekt castet som den skingrende skøre kvinde fra Herning, der tager til 'de varme lande' for at opleve noget, der ikke er kedeligt. For eksempel eksotiske mænd med store pikke. Hun rammer Hagens egen tone, overdriver den uden at blive skuespilleragtig.

»Jeg er i et fly nu. Fissen smuldrer hytte-ost på et fly, med i taxifreekataloger og brækposer, æder sig selv med surhed og ricotta.«

Er man bekendt med Hagens forfatter-skab, er der meget, der vækker genklang her – også hvis man har hørt hende i 'Min græske dagbog' på Radio24syv, hvor Hagen udleverer sig selv, sit kedelige liv og sine fantasier fra en græsk ø. Men stykket

trækker også på 'Jungle' fra sidste år, der var en kontroversiel blanding af vild, dristig eller dum skrift, dårlig smag og fetherende billeder af sorte mænd.

Generer flyder sammen

Sammen med Lene Maria Christensen på scenen spiller 14-årige Pauline Elgård rollen som stemmen i hovedet, angst, den monotont og mantraagtigt synger til drifterne og den dårlige samvittighed. Det fungerer godt. Det samme gør den kitschede keyboardmusik.

'Piña colada' er også et godt eksempel på, at generne godt kan flyde sammen. At litteraturen er noget, der kan finde sted blandt mennesker i et rum, at man få en krop og et konkret udtryk på

scenen, at den kan finde sted som lyd. Men det er måske også lidt, som om generne går på kompromis med hinanden.

Det er svært at betragte 'Piña colada' som et værk i sin egen ret: Det er et klart bestillingsarbejde, der lyder som et koncentrat af Hagens senere bøger, hvor vi også ser dyrkelsen af det hysteriske, det racistiske, det primitive og kitschede. Det er svært at se stykket som meget mere end en fotote eller et supplement til forfatterskabet.

Man kunne godt ønske sig et større format her – måske er der noget ved det spontane og uregulerede, der gør det vanskeligt at lave noget, der batter. For potentialet er der helt sikkert, der findes et publikum, der gerne vil have lydfortælling-

LYT. Lene Maria Christensen og Pauline Elgård i Christina Hagens hørespil 'Piña Colada'. Foto: Emma Sejersøn

ger med i lommen. AKTI og kunstnerisk leder Niels Erling, der også har instrueret 'Piña colada', kæmper en brav kamp og vil forhåbentlig blive ved med at gøre det, nu hvor støtten fra Statens Kunsstof og så er roget, og det fremover er helt sikkert vil kræve superkræfter at løfte opgaven, økonomisk og kunstnerisk.

alexander.vesterlund@pol.dk

'Piña colada' er ude som gratis podcast 19. december på akt1.dk, Soundcloud, iTunes og andre podcastplatforme.

En tilintetgjort verden kan godt overleve sin egen død

Karsten Sand Iversen har skrevet en særpræget og lysende bog om de turbulente år efter den første verdenskrig og før den anden.

BØGER

THOMAS BREDDSDORFF

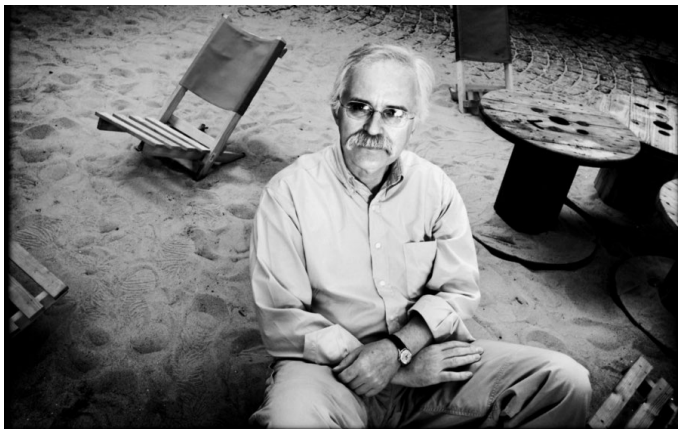
Karsten Sand Iversen: Tid af jern og ild. Litteraturhistorier. Forlaget Virkeligt, 310 sider, 199 kroner.

Arbejdere! Jeres jødisk-marxistiske førere er flygtede. Den østrigske forfatter Erich Fried var 12 år gammel, da han hørte den proklamation i radioen, samtidig med at maskingevælserv og artilleri gjaldede fra gaden.

Men det var fake news. Arbejderlederne var ikke flygtede, de var blevet fanget, tortureret og henrettet. Drengen bed mærke i ordet 'jødisk' og forstod, hvad der ventede folk som ham og hans familie, der var af jødisk afstamning.

Karsten Sand Iversen har skrevet en særpræget og lysende bog om de turbu-

DE GLEMTE. Karsten Sand Iversen er eminent til at finde gamle forfattere. Han er aktuel med 'Tid af jern og ild. Litteraturhistorier'.

Arkivfoto: Martin Zakora

lente år efter den første verdenskrig og før den anden. Han skriver om menneskers og samfunds historie i den grusomme tid, der fulgte på opløsningen af det østrig-ungarske store, etableringen af stalinisme og den nazistiske omparh.

En gennemgående målestok for, hvad der skete i de områder, der i dag hedder Ukraine, Tjekkiet, Slovakiet, Ungarn er be-

handlingen af jøderne. Nazisterne fandt i disse lande virkelig en rig og frodig jordbund for deres budskab om jøderne.

Karsten Sand Iversen, mesteroversættelsen, er en litteratursmand. Han bygger på forfattere, ingen herovre har hørt om, og bøger, ingen har læst, fordi de stort set ikke er oversat til dansk og knap nok til vesteuropæiske hovedsprog.

Men egentlig fortæller han ikke om disse bøger – han fortæller med dem, bruger deres skæbne og deres forfatteres skæbne til at tegne billedet, det grusomme billede af, hvordan de magtesløse levede i verden af i går, ikke den henrivende tid, Stefan Zweig beskrev med ynde og ironi i 'Verden af i går', men den tid, der fulgte.

To slags jødedom

Her er et eksempel på bogens metode. Emnet for et kapitel er forfatteren Der Nister, af hvem kun en enkelt fortælling foreligger på dansk i en antologi. Han er født i Ukraine, i en jødisk familie af den askenasiske gren, der har tilknytning til hasidismen, som Sand Iversen kalder 'en østjødisk pietisme', hvis rabbiniske visdom ifølge den store tyske teolog Martin Buber var intet mindre end »det største fænomen vi kender i åndshistorien, større end noget enkelt geni i kunsten eller tankens verden, et samfund der lever efter sin tro«.

Sand Iversen stiller nu denne konservative retning over for den oplyste jødedom, som havde hjemme i 1700-tallets Berlin, og udfolder et helt lille essay om hasidismen. På den dystre baggrund, at det alt sammen blev udryddet af østeuropæisk nationalisme parret med nazismen og den sovjetiske statskommunisme, som i skøn samdrægtighed fik has på det jiddische sprog og des brugere:

»Da Hitler lod seks millioner jøder i Øst- og Mellemeuropa udrydde, berøvede han jiddisch litteratur dens læsere. Det arbejde fuldførte Stalin ved at slå dens skabere ihjel«. Progressiv eller konservativ, det

gjorde ingen forskel, for kun én identitet gjaldt i den verden, på den tid: jøde. Og de skulle væk. Det var identitetspolitik, så det battede.

Som Sand Iversen lakonisk skriver om en af de mange østeuropæiske forfattere af jødisk familie: »Mordet blev eksekveret på skydepladsen i Kobylisy kl. 18.45 og liget i hemmelighed kremeret. Nogen grav findes derfor ikke«.

Egentlig har Karsten Sand Iversen opfundet en ny og selvstændig genre. Ikke biografisk litteraturvidenskab, hvor forfatterens levned bruges til at belyse og fortolke deres bøger; ikke historievidskabelig redegørelse for de mange rødder, der bar antisemitismens rådne træ. Nej, dette er litteraturhistorier, altså i flertal, ubestemt form, som han selv kalder det, fortællinger bygget på litteratur om bevidstheder, der er utilgængelige for den normale historievidskabers redskaber og ville være forsvundet, hvis ikke litteraturen havde overlevet og overleveret dem.

Meget af den litteratur er forsvundet – på samme måde som dens forfattere og læsere: på bålet. En af dem kaldte ovenfor sin bedste forlægger. Men ikke alt blev brændt. Og som det hedder et sted, med et citat af et kat: »Vi ved nu, at en verden, der er blevet tilintetgjort, kan overleve sin egen død«.

Dog kun, må man tilføje, hvis der er læsere, der gør sig umage med at finde dens rester og skrive læseværdig om dem. Det er, hvad Karsten Sand Iversen har gjort med 'Tid af jern og ild'.

thomas.breddsdorff@pol.dk